

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi

LLO.411.002.07.2022

Pan
Paweł Osiewała
Prezydent Miasta
Urząd Miasta Sieradza
Plac Wojewódzki 1
98-200 Sieradz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/002 Organizacja i funkcjonowanie obrony cywilnej w wybranych gminach województwa łódzkiego

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 93-106 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Sieradza ¹ ; Plac Wojewódzki 1, 98-200 Sieradz
Kierownik jednostki kontrolowanej	Paweł Osiewała, Prezydent Miasta Sieradza ² , od 22 listopada 2018 r.,
Zakres przedmiotowy kontroli	Zapewnienie przygotowania formacji obrony cywilnej oraz infrastruktury adekwatnego do aktualnych zagrożeń.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2020 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli zdarzenia mające wówczas miejsce miały wpływ na kontrolowany okres.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 oraz art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontrolerzy	1. Magdalena Łysek, Specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LLO/146/2022 z dnia 13 września 2022 r. 2. Rafał Gorgoń, Główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LLO/174/2022 z dnia 2 listopada 2022 r.

(akta kontroli str.1-6)

¹ Dalej: Urząd, UMS lub Miasto.

² Dalej: Prezydent, Szef Obrony Cywilnej Gminy lub SOCG.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Prezydent Sieradza jako Szef Obrony Cywilnej Gminy⁵ nie w pełni zapewnił przygotowanie formacji obrony cywilnej oraz infrastruktury adekwatne do aktualnych zagrożeń.

Wprawdzie w Urzędzie dokonano analizy zagrożeń w okresie pokoju i wojny i na tej podstawie sporządzono Plan Obrony Cywilnej Miasta Sieradza⁶ uwzględniając Wytyczne Szefa Obrony Cywilnej Kraju⁷ z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie zasad opracowania planu obrony cywilnej województw, powiatów i gmin⁸, to jednak w okresie objętym kontrolą nie dokonywano ponownej analizy tych zagrożeń. Ponadto aktualizacje Planu prowadzone były nierzetelnie i niezgodnie z przyjętym w POC trybem, a w pkt. 2 Planu pt. *Arkusz uzgodnień*, nie odnotowano uzgodnienia POC z jednostką, dla której przewidziano zadania OC, w części jej dotyczącej, co dodatkowo stanowiło naruszenie § 13 wytycznych Starosty Sieradzkiego - Szefa Obrony Cywilnej Powiatu⁹ z dnia 25 maja 2012 r. w sprawie zasad opracowania planów obrony cywilnej gmin¹⁰.

Zgodnie z Wytycznymi SOCK z dnia 28 grudnia 2020 r. do działalności w dziedzinie ochrony ludności, ochrony p-poż i obrony cywilnej w 2021 i 2022 r., Miasto sprawdzało funkcjonowanie systemów alarmowych, biorąc udział w pięciu treningach wykrywania i alarmowania. Jednakże w latach 2020-2022 nie dokumentowano przeprowadzania testów słyszalności syren, wbrew obowiązkowi zawartemu w § 4 Zarządzeń¹¹ Szefa Obrony Cywilnej Województwa¹² - Wojewody Łódzkiego, a mimo to w sprawozdaniu przesyłanym do SOCP każdego roku wskazywano objęcie 100% ludności zamieszkałej na terenie Miasta zasięgiem słyszalności syren. Wbrew pkt 4 ppkt 2 ww. wytycznych, nie zapewniono także ciągłego rozwoju i wyszkolenia pracowników podległych jednostek w obszarze ochrony ludności i obrony cywilnej, bowiem z uwagi na epidemię COVID-19 w okresie objętym kontrolą Miasto nie prowadziło żadnych szkoleń w tym zakresie.

W opracowanych wieloletnich i rocznych planach działania w zakresie obrony cywilnej ujęto, co do zasady, wszystkie elementy wskazane w Wytycznych SOCK z dnia 27 września 2019 r. w sprawie opracowywania rocznych i wieloletnich planów działania w zakresie obrony cywilnej, jednakże część zadań nie została zrealizowana. Struktura organizacyjna Urzędu była dostosowana do aktualnych celów i zadań. Zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności pracowników zajmujących się sprawami OC był określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny.

W Urzędzie prowadzono ewidencję budowli ochronnych i ukryć do doraźnego przygotowania, niemniej nie była ona udostępniana w formie tabelarycznej na stronie BIP, w zakresie obejmującym dane adresowe, przeznaczenie, typ budowli ochronnej i pojemność, zgodnie z § 27 wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 4 grudnia 2018 r. w sprawie zasad postępowania z zasobami budownictwa ochronnego.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: SOCG

⁶ Dalej: Plan lub POC.

⁷ Dalej: SOCK.

⁸ Dalej: Wytyczne SOCK w sprawie planu OC.

⁹ Dalej: SOCP.

¹⁰ Dalej: Wytyczne SOCP w sprawie planów OC.

¹¹ Zarządzenia Szefa Obrony Cywilnej Województwa - Wojewody Łódzkiego: nr 84/2020 z dnia 19 czerwca 2020 r.; nr 164/2021 z dnia 6 lipca 2021 r.; nr 277/2021 z dnia 12 listopada 2021 r.; nr 77/2022 z dnia 8 kwietnia 2022 r. i nr 131/2022 z dnia 18 lipca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia treningu wykrywania i alarmowania na terenie województwa łódzkiego.

¹² Dalej: SOCW.

Na terenie miasta znajdowało się 10 budowli ochronnych, jednakże były one w nieodpowiednim stanie technicznym, a możliwość ich wykorzystania w sytuacji zagrożenia budziła poważną wątpliwość. W latach 2020-2022 w Mieście nie zapewniono także pełnego wyposażenia dwóm formacjom obrony cywilnej, co było niezgodne z *normatywami w zakresie zaopatrywania organów i formacji obrony cywilnej w sprzęt, środki techniczne i umundurowanie niezbędne do wykonywania zadań obrony cywilnej*¹³, stanowiącymi niezbędne minimum do prawidłowej realizacji zadań.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Zapewnienie przygotowania formacji obrony cywilnej oraz infrastruktury adekwatnego do aktualnych zagrożeń.

Opis stanu faktycznego

1. Na podstawie Zarządzenia nr 172/2012 Prezydenta – SOCG z dnia 23 sierpnia 2012 r. wprowadzono Plan Obrony Cywilnej Miasta Sieradza.

Przeprowadzona analiza zagrożeń na czas pokoju oraz na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny znalazła odzwierciedlenie w treści *Planu. Zagrożenia (ryzyka)* zidentyfikowane w POC obejmowały: pożary; huragany, wichury i trąby powietrzne; powódzie; ekstremalne temperatury - silne mrozy, susze; intensywne opady: śniegu, deszczu i gradu; skażenia chemiczne; zdarzenia radiacyjne; epizootie; epidemie, katastrofy: budowlaną, drogową, kolejową, lotniczą; zakłócenie bezpieczeństwa i porządku publicznego; terroryzm; masowe migracje; zakłócenia w: dostawach gazu, zaopatrzeniu w energię elektryczną, ciepło, paliwa, wodę; zakłócenia systemu łączności i sieci teleinformatycznych. Zagrożenia zostały ujęte bez zmian w planie zaktualizowanym w 2022 r. Dla każdego rodzaju zagrożenia zidentyfikowano prawdopodobieństwo i skutki jego wystąpienia oraz zadania i obowiązki osób oraz podmiotów, którym powierzono realizację zadań obrony cywilnej.

(akta kontroli str. 14-117, 272-317)

2. POC został sporządzony na podstawie *Wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie zasad opracowania planu obrony cywilnej województwa, powiatów i gmin* oraz *Wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Powiatu – Starosty Sieradzkiego z dnia 25 maja 2012 r. w sprawie zasad opracowania planów obrony cywilnej gmin*, niemniej jego zatwierdzenie nastąpiło dopiero 26 października 2012 r., wbrew § 21 ww. *Wytycznych* według którego *zakończenie prac nad powstaniem planów gminnych SOCP wyznaczył na 31 sierpnia 2012 r.* Jak wyjaśnił Prezydent, późniejszy termin zatwierdzenia Planu wynikał z konieczności uwzględnienia poprawek i korekt wniesionych przez podmiot nadrzędny.

W Planie opisano zadania do realizacji przez inne organy i podmioty zewnętrzne, tj.: Komendę Powiatową PSP; Komendę Powiatową Policji; Straż Miejską; Zarząd Miejski Związku OSP; Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej; Powiatową Stację Sanitarno – Epidemiologiczną; Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Sp. z o.o.; Przedsiębiorstwo Komunalne sp. z o.o.; Miejskie Przedsiębiorstwo Wodne i Kanalizacyjne sp. z o.o.; Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej sp. z o.o.; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Powiatowego Inspektora Weterynarii, PKS, PCK, ZHP, a także placówki oświatowe, niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, apteki, parafie, zakłady pogrzebowe z terenu Sieradza.

¹³ Wytyczne Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 3 marca 2014 r. w sprawie normatywów, w zakresie zaopatrywania organów i formacji obrony cywilnej w sprzęt, środki techniczne i umundurowanie niezbędne do wykonywania zadań obrony cywilnej, z uwzględnieniem ramowych struktur organizacyjnych i podstawowych zadań formacji obrony cywilnej.

Plan został uzgodniony z nadrzędnym organem obrony cywilnej¹⁴ oraz właściwymi dla swojego terenu działaniami organami i podmiotami OC¹⁵, co zostało odnotowane w pkt. 2 *Planu pt. Arkusz uzgodnień*. Planu nie uzgodniono z Powiatowym Inspektorem Weterynarii, dla którego przewidziano zadania obrony cywilnej, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 7-13, 264-265, 944, 946)

W pkt. 3 *POC pt. Rejestr zmian*, w okresie objętym kontrolą odnotowano jedną aktualizację w marcu 2022 r.¹⁶, wcześniej plan aktualizowano w 2019 r. Było to niezgodne z § 12 *Wytycznych SOC Kraju*, wg którego plan obrony cywilnej podlega bieżącej aktualizacji, nie rzadziej jednak niż co dwa lata. Ponadto aktualizacja Planu odbywała się w sposób niezgodny z zapisami POC, poprzez wymianę stron z załącznikami, a nie w formie aneksu lub opracowania w całości, a dokonana aktualizacja nie uwzględniła faktu, że z dniem 31 sierpnia 2019 roku zostały zlikwidowane gimnazja. Nie odnotowano także żadnej aktualizacji Kart Realizacji Zadań OC, które zgodnie z zatwierdzonym przez Prezydenta trybem, podlegać miały bieżącej aktualizacji, nie rzadziej niż co dwa lata. Szerzej kwestie te opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

W latach 2020-2022 nie podejmowano działań celem aktualizacji Planu w związku z ustanowieniem przez Rząd RP stanu zagrożenia epidemiologicznego i stanu epidemii COVID-19 bowiem jak wyjaśnił Prezydent, brak było jednoznacznych wytycznych w tym zakresie.

(akta kontroli str. 20, 47)

Plan zawierał 20 *Kart realizacji zadania obrony cywilnej Urzędu Miasta Sieradza* zatwierdzonych przez Prezydenta. SOCG określił wykaz instytucji państwowych, przedsiębiorców i innych jednostek organizacyjnych oraz społecznych organizacji ratowniczych funkcjonujących na terenie Miasta, przewidzianych do prowadzenia przygotowań i realizacji przedsięwzięć w zakresie obrony cywilnej, zgodnie z § 3 pkt 24 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin, niemniej wbrew § 3 *Wytycznych SOCK* w sprawie planu OC oraz § 3 *Wytycznych SOCP* w sprawie planów OC, ww. podmioty nie opracowały KRZOC, co szerzej opisano w sekcji: „Stwierdzone nieprawidłowości”. Zgodnie z § 12 *Wytycznych SOCK*, elementem składowym planu obrony cywilnej był *Plan ewakuacji (przyjęcia) ludności, zwierząt i mienia II stopnia na wypadek masowego zagrożenia oraz Plan ewakuacji III stopnia ludności, zwierząt i mienia na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny*.

(akta kontroli str.118-200)

3. Zarządzeniem nr 184/2012 Prezydenta Miasta Sieradza z dnia 31 sierpnia 2012 r., określono organizację, przygotowanie oraz sposoby funkcjonowania i zadania do realizacji Systemu Wczesnego Ostrzegania o zagrożeniach i Systemu Wykrywania i Alarmowania na terenie Sieradza. W Mieście znajdowało się 20 Punktów Alarmowania (PAL), spośród których tylko w dwóch, w okresie objętym kontrolą, dokonano przeglądów konserwacyjnych, o czym szerzej w sekcji: „Stwierdzone

¹⁴ 24 października 2012 r. z Szefem Obrony Cywilnej Powiatu Sieradzkiego - Starostą Sieradzkim.

¹⁵ 3 września 2012 r. z Komendą Powiatową PSP; 22 października 2012 r. Komendą Powiatową Policji; 15 października 2012 r. Strażą Miejską; 28 sierpnia 2012 r. Zarządem Miejskim Związku OSP; 19 października 2012 r. Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej; 19 października 2012 r. Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną; 15 października 2012 r. Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacji Sp. z o.o.; 15 października 2012 r. Przedsiębiorstwem Komunalnym sp. z o.o.; 19 października 2012 r. Miejskim Przedsiębiorstwem Wodnym i Kanalizacyjnym sp. z o.o.; 15 października 2012 r. Przedsiębiorstwem Energetyki Ciepłej sp. z o.o. oraz 22 października 2012 r. Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

¹⁶ Zgodnie z adnotacją w Planie, aktualizacji podlegał załącznik z wykazem aptek.

nieprawidłowości". Analiza organizacji systemu łączności, alarmowania i współdziałania między podmiotami uczestniczącymi w działaniach ratowniczych m.in. z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego prowadzona była dwa razy w tygodniu.

Miasto brało udział w pięciu wojewódzkich treningach wykrywania i alarmowania w dniach: 1 sierpnia 2020 r. 1 sierpnia 2021 r., 24 listopada 2021 r., 10 kwietnia 2022 r. i 1 sierpnia 2022 r., jednakże w trakcie emisji dźwięku nie dokumentowano przeprowadzenia testu słyszalności syren, polegającego na sprawdzeniu zasięgu odbioru sygnałów zgodnie z § 4 Zarządzeń Wojewody Łódzkiego¹⁷. W przesyłanych każdego roku do SOCP danych niezbędnych do opracowania „Oceny stanu przygotowań OC w powiecie sieradzkim, Miasto deklarowało 100% ludności objętej ostrzeganiem i alarmowaniem za pomocą syren stacjonarnych. Miasto nie dysponowało jednak dokumentami potwierdzającymi ostatnio przeprowadzony test słyszalności syren, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 318-405, 566-567, 727, 739-750)

W okresie objętym kontrolą przedstawiciele Urzędu uczestniczyli w szkoleniach z zakresu zarządzania kryzysowego i OC¹⁸ organizowanych przez Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego w Sieradzu. Miasto uczestniczyło także w kompleksowym ćwiczeniu obronnym i wieloszczeblowym ćwiczeniu obrony cywilnej – TARCZA 2021. Zgodnie z § 10 wytycznych SOCK w sprawie szkoleń, osoby zajmujące stanowiska związane z obroną cywilną zostały przeszkolone z zakresu OC. W latach 2020-2022 Miasto nie prowadziło szkoleń dla pracowników podległych jednostek w obszarze ochrony ludności i obrony cywilnej z uwagi na ogłoszoną pandemię COVID-19.

W celu zintensyfikowania działalności informacyjnej i zwiększenia świadomości ludności o zagrożeniach, przygotowano aplikację mobilną dla mieszkańców oraz utworzono na stronie internetowej Miasta zakładkę: *Alertownik*¹⁹, umożliwiającą mieszkańcom szybki kontakt z UMS w sprawach wymagających interwencji służb miejskich oraz przekazywania uwag, opinii i wniosków dotyczących funkcjonowania Urzędu oraz jednostek podległych.

(akta kontroli str. 265, 406-474, 727, 730-733)

Na terenie Miasta działały dwie formacje obrony cywilnej: Drużyna Wykrywania i Alarmowania Miasta Sieradza (DWA) powołana Zarządzeniem nr 131/2011 Prezydenta Miasta Sieradza z dnia 9 sierpnia 2011 r. oraz Drużyna Ratownictwa Przeciwpowodziowego Miasta Sieradza (DRP) powołana Zarządzeniem nr 125/2009 Prezydenta Miasta Sieradza z dnia 15 czerwca 2009 r.

W latach 2020-2022 w Mieście nie zapewniono pełnego wyposażenia formacji obrony cywilnej zgodnie z *normatywami w zakresie zaopatrywania organów i formacji obrony cywilnej w sprzęt, środki techniczne i umundurowanie niezbędne do wykonywania zadań obrony cywilnej*²⁰. Szerzej kwestię tę opisano w sekcji: „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 475-527, 528-543)

¹⁷ Zarządzenia Szefa Obrony Cywilnej Województwa - Wojewody Łódzkiego: nr 84/2020 z dnia 19 czerwca 2020 r.; nr 164/2021 z dnia 6 lipca 2021 r.; nr 277/2021 z dnia 12 listopada 2021 r.; nr 77/2022 z dnia 8 kwietnia 2022 r. i nr 131/2022 z dnia 18 lipca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia treningu wykrywania i alarmowania na terenie województwa łódzkiego.

¹⁸ 19 maj 2022 r.; 19 listopada 2021 r.; 20 sierpnia 2021 r.;

¹⁹ <https://sieradz.eu/alerty> i <https://sieradz.eu/strefa-mieszkanca-i-alertownik-zaloz-konto-i-dzialaj>

²⁰ Wytyczne Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 3 marca 2014 r. w sprawie normatywów, w zakresie zaopatrywania organów i formacji obrony cywilnej w sprzęt, środki techniczne i umundurowanie niezbędne do wykonywania zadań obrony cywilnej, z uwzględnieniem ramowych struktur organizacyjnych i podstawowych zadań formacji obrony cywilnej.

W zakresie zabezpieczenia logistycznego i infrastruktury technicznej, w magazynie OC znajdowało się 87 elementów wyposażenia OC (własność Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi²¹, w dyspozycji UMS), o łącznej wartości 115.635,27 zł²² oraz 20.301 elementów wyposażenia OC będącego własnością Miasta o wartości 199.572,02 zł. W Urzędzie coroczne potwierdzenia sald sprzętu, materiałów i wyposażenia OC, przesyłanych na żądanie ŁUW w Łodzi, dokonywane były na podstawie wpisów do książki inwentarzowej.

Na podstawie załącznika nr 1 do Zarządzeniem nr 20/2022 z dnia 19 stycznia 2022 r. Prezydenta Miasta Sieradza w sprawie wprowadzenia zasad (polityki) rachunkowości przyjęto, że wyposażenie magazynu OC nie stanowiło zapasów materiałów lub towarów i nie podlegało ewidencji ilościowo-wartościowej w rejestrze środków trwałych o charakterze wyposażenia, zakupy ww. wyposażenia odnosiły się bezpośrednio w koszty jednostki i podlegały kontroli w komórce merytorycznej poprzez prowadzenie rejestrów. Składniki majątku w ramach Magazynu OC, będące własnością Urzędu, których wartość wynosiła 125.107,80 zł ujęte zostały w ewidencji środków trwałych między innymi z uwagi na przewidywany okres używania dłuższy niż rok oraz ze względu na rodzaj i charakterystykę przedmiotu.

(akta kontroli str. 544-548, 549-562, 570, 576-720, 721-726, 945, 947, 950-951)

4. Zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie OC, SOCG opracował i uzgodnił z SOCP, wieloletnie i roczne plany działania w zakresie obrony cywilnej. Plany te w zakresie kierunków działań i zadań do realizacji były zbieżne zarówno ze sobą, jak i z planami działania w zakresie OC przekazanymi przez SOCP. Plany co do zasady uwzględniały zadania, o których mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania SOCK, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin oraz Wytycznych SOCK z dnia 27 września 2019 r. w sprawie opracowywania rocznych i wieloletnich planów działania w zakresie obrony cywilnej, niemniej w rocznych planach działania w zakresie obrony cywilnej na lata 2020, 2021 i 2022 nie ujęto zadań dotyczących finansowania i kontroli, w ramach sprawowanego nadzoru oraz nie uwzględniono części przedsięwzięć i zadań, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzenie nieprawidłowości”.

(akta kontroli str.201-263, 751-802)

5. Na terenie Miasta znajdowało się 10 budowli ochronnych: trzy schrony i siedem ukryć, które w sumie mogły pomieścić blisko 1000 osób. tj. ok. 2,3% ludności miasta. Budowle ochronne były częściami nieruchomości niestanowiącymi własności Miasta i wykorzystywanymi na potrzeby usługowe, handlowe, magazynowe, sportowe, szkoleniowe oraz jako lokatorskie boksy piwniczne. W 2022 r. Komisja Budżetowa Rady Miejskiej w Sieradzu dokonała oględzin ukryć w wybranych budynkach na terenie Miasta. W tym samym roku przedstawiciele Urzędu i Państwowej Straży Pożarnej dokonali oględzin budowli ochronnych oraz wytypowali nowe obiekty, które mogłyby pełnić funkcję ochrony ludności. W okresie objętym kontrolą nie planowano i nie poniesiono żadnych wydatków na schrony i ukrycia.

W Urzędzie prowadzono ewidencję budowli ochronnych i ukryć do doraźnego przygotowania, niemniej nie była ona udostępniana w formie tabelarycznej na stronie BIP, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Przeprowadzone w listopadzie 2022 r. kontrole stanu technicznego schronów i ukryć na terenie miasta Sieradza przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Sieradzu wykazały, że „znajdują się one w nieodpowiednim stanie technicznym, a możliwość ich wykorzystania w sytuacji zagrożenia budzi poważną wątpliwość”.

(akta kontroli str. 567-569, 575, 728, 823-896, 897-903, 904-929)

²¹ Dalej: ŁUW w Łodzi.

²² 75 elementów wyposażenia OC ŁUW w Łodzi o łącznej wartości 36416,94 zł oraz 12 elementów środków trwałych OC ŁUW w Łodzi o wartości 79218,33 zł.

6. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie były prowadzone kontrole zewnętrzne obejmujące swoim zakresem zagadnienia OC. Kontrola problemowa zagadnień z zakresu OC w UMS była przeprowadzona w grudniu 2019 r. przez Inspektora Wydziału Organizacyjnego Starostwa Powiatowego. Nie wydano wniosków i zaleceń pokontrolnych.

Szef OCG realizował polecenia i wytyczne wydane przez Szefów OCP i OCW, w tym w szczególności dotyczące planu OC, wieloletniego i rocznych planów działania w zakresie OC oraz oceny stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej, jak również treningów systemu alarmowania, o czym szerzej w punktach 1-3 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 733, 930-931)

7. Struktura organizacyjna Urzędu była dostosowana do aktualnych celów i zadań. W Urzędzie zadania z zakresu obrony cywilnej, w tym przygotowanie i utrzymanie w pełnej sprawności technicznej systemów powszechnego ostrzegania i alarmowania oraz zaopatrywania formacji obrony cywilnej zostały powierzone Biuru Bezpieczeństwa Obywateli (BBO). Zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności dwóch pracowników (dwa etaty) zajmujących się sprawami OC był określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Pracownicy ci wykonywali także inne zadania w ramach swoich obowiązków. Kierownik BBO miał możliwość stałego całodobowego kontaktu z Komendantem Miejskim oraz prezesami i komendantami sześciu jednostek OSP z terenu miasta Sieradza, Komendantem Straży Miejskiej w Sieradzu, pracownikami odpowiedzialnymi za zarządzanie kryzysowe i obronę cywilną w okolicznych gminach oraz z obsadą Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Sieradzu. Niezależnie od tego Kierownik BBO pełnił dyżur telefoniczny całodobowo.

Osoby, które objęły stanowiska zajmujące się obroną cywilną zostały przeszkolone w zakresie OC zgodnie z § 10 wytycznych SOCK w sprawie szkoleń.

(akta kontroli str.932-934, 935-943, 944, 946, 949-957)

W rozdziale 75414 – *Obrona cywilna*, w 2020 r. zabezpieczono środki w wysokości 21.000,00 zł, a w 2021 r. 20.000,00 zł. Środki te zostały wydatkowane w następującej wysokości: w 2020 r. – 16.116,82 zł (76,75% planu rocznego) i w 2021 r. 15.883,48 zł (79,42% planu rocznego). Z rozdziału 75412 - *Ochotnicze Straże Pożarne*, w 2020 r. zaplanowano wydatki w wysokości 312.040,50 zł, a wydatkowano 291.525,07 zł. W 2021 r. zaplanowano 193.857,16 zł, natomiast wydatkowano 184.245,23 zł.

Z kolei w rozdziale 75421 - *Zarządzanie kryzysowe*, w latach 2020-2021 zaplanowano wydatki odpowiednio w 2020 r. w kwotach: 240.000,00 zł (z tego w § 4210 *Zakup materiałów* – 100.000,00 zł, § 4280 – 100.000,00 zł i w § 4300 *Zakup usług pozostałych* – 40.000,00 zł) i w 2021 r.: 290.000,00 zł (z tego w § 4170 – *Wynagrodzenia bezosobowe* 20.000,00 zł, § 4210 – 40.000,00 zł, § 4300 – 30.000,00 zł i § 6050 – *wydatki inwestycyjne* 20.000,00 zł), z czego wydatkowano odpowiednio: 175.399,95 zł (z tego w § 4170 – *Wynagrodzenia bezosobowe* 14.400,00 zł, § 4210 – 2.331,01 zł, § 4300 – 6.148,94 zł i § 6050 – *wydatki inwestycyjne* 152.520,00 zł).

(akta kontroli str. 958-992, 993-1003)

8. Prezydent zwrócił uwagę na brak odpowiedniej ilości środków finansowych, w celu realizacji wszystkich zadań nałożonych na samorządy w zakresie obrony cywilnej, w tym m.in. zakup sprzętu OC.

Po uchyleniu *ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP*, w praktyce stosowane były zapisy ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, której zakres w wielu aspektach pokrywa się z działaniami obrony cywilnej.

(akta kontroli str.267-271, 571)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W pkt. 2 *Planu Obrony Cywilnej* pt. *Arkusz uzgodnień*, nie odnotowano uzgodnienia z Powiatowym Inspektorem Weterynarii, dla którego przewidziano zadania obrony cywilnej w Planie. Stanowiło to naruszenie § 14 *wytycznych SOCK do planu OC* oraz § 13 *wytycznych SOCP do planów OC*, zgodnie z którymi plan OC, przed zatwierdzeniem, wymaga uzgodnienia z nadrzędnym organem obrony cywilnej oraz innymi organami i podmiotami, w części ich dotyczącej. W okresie objętym kontrolą nie podjęto działań w celu usunięcia tej nieprawidłowości, co było działaniem nierzetelnym.

Prezydent wyjaśnił, że było to spowodowane faktem, że zadania Powiatowego Lekarza Weterynarii zostały uzgodnione w formie elektronicznej w Miejskim Planie Zarządzania Kryzysowego.

(akta kontroli str. 18-19, 1004-1006)

2. Niezgodne z § 12 *Wytycznych SOC Kraju*, plan obrony cywilnej nie podlegał bieżącej aktualizacji, nie rzadziej niż co dwa lata. W okresie objętym kontrolą aktualizacji dokonano w marcu 2022 r. (wcześniej w marcu 2019 r.). Ponadto aktualizacja Planu odbywała się w sposób niezgodny z zapisami POC, poprzez wymianę stron z załącznikami, a nie w formie aneksu lub opracowania w całości. Nie odnotowano także żadnej aktualizacji Kart Realizacji Zadań OC, które zgodnie z przyjętym przez Prezydenta trybem podlegać miały bieżącej aktualizacji, nie rzadziej niż co dwa lata.

Ponadto dokonane aktualizacje nie uwzględniły faktu, że z dniem 31 sierpnia 2019 r., w wyniku reformy systemu oświaty z 2017 r., zostały zlikwidowane gimnazja i nie zaktualizowano załącznika funkcjonalnego POC, w którym do „Wykazu dostarczania doraźnych pomieszczeń i zaopatrzenia”, wpisano Gimnazja: nr 1, nr 2 i nr 3. Prócz tego o dokonanych w okresie objętym kontrolą aktualizacjach nie zostały poinformowane podmioty, których zadania zostały przewidziane w Planie do realizacji.

Jak wyjaśnił Prezydent, *Plan* podlegał aktualizacji corocznie poprzez wymianę stron, nie było to jednak każdorazowo odnotowywane w *Rejestrze zmian*, natomiast niewykreślenie gimnazjów wynikało z przeoczenia. Prezydent wyjaśnił ponadto, że nie było potrzeby aktualizacji kart bowiem zadania w nich zawarte były aktualne, natomiast korekty o charakterze redakcyjnym tj. zmiana danych teleadresowych dokonywane były poprzez skreślenia. Brak powiadomienia podmiotów wskazanych w *Planie* o jego aktualizacji był z kolei spowodowany faktem, że zmiany zasadniczo polegały na wprowadzeniu korekt o charakterze redakcyjnym.

(akta kontroli str. 20, 266-271, 567, 944, 946)

3. Wbrew § 3 *Wytycznych SOCK w sprawie planu OC* oraz § 3 *Wytycznych SOCP w sprawie planów OC*, do POC nie zostały dołączone KRZOC opracowane przez instytucje państwowe, przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne oraz społeczne organizacje ratownicze, przewidziane do prowadzenia przygotowań i realizacji przedsięwzięć w zakresie obrony cywilnej, o których mowa w § 3 pkt 24 *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania SOCK, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin*. Zgodnie zaś z pkt 3.1. ust. 4-5 załącznika nr 1 do *wytycznych SOCP, Szefowie Obrony Cywilnej Gmin opracowują zestawienie zadań obrony cywilnej realizowane przez jednostki organizacyjne na administrowanym terenie, a kierownicy tych jednostek opracowują KRZOC*.

Wyjaśniając przyczyny tego stanu Prezydent wskazał, że nie było potrzeby by instytucje opracowywały dodatkowe karty, bo zadania w zakresie OC ujęte w Planie jednostek są tożsame z ich zakresem działalności.

(akta kontroli str. 118-200, 575)

4. Spośród 20 punktów alarmowania w Sieradzu, do momentu rozpoczęcia kontroli tj. 20 września 2022 r., w 18 nie dokonywano: przeglądów konserwacyjnych i napraw awaryjnych, kontroli stanu technicznego ani remontów okresowych (średnich i kapitalnych), pomimo że przeglądy zostały zaplanowane na lata 2013 - 2015. Nawet po stwierdzonych, w trakcie prowadzenia wojewódzkich treningów wykrywania i alarmowania, awariach pięciu syren:

- nr 001 i 007 w trakcie treningu 1 sierpnia 2020 r.;
- nr 006, 007 i 010 w trakcie treningu 1 sierpnia 2021 r.;
- nr 001, 007 i 010 w trakcie treningu 10 kwietnia 2022 r.;
- nr 007, 009 i 010 w trakcie treningu 1 sierpnia 2022 r.

przeprowadzono kontrolę stanu technicznego tylko dwóch syren: 009 i 010, przy czym do dnia rozpoczęcia kontroli, nie zrealizowano zaleceń po ich przeglądzie. Było to działanie niezgodne z pkt. 3 w zakresie wykrywania zagrożeń, ostrzegania i alarmowania wytycznych SOCK do działalności w dziedzinie ochrony ludności, ochrony przeciwpożarowej i obrony cywilnej w 2021 i 2022 r., według którego SOCG ma za zadanie dążyć do rozbudowy i modernizacji systemu ostrzegania i alarmowania w celu objęcia 100% zasięgiem zamieszkałej na danym terenie ludności, uwzględniając jednocześnie możliwość wykorzystania w tym celu zasobów i infrastruktury podmiotów wchodzących w skład jednostek ochrony przeciwpożarowej.

Jak wyjaśnił Prezydent wykonanie corocznych przeglądów syren oraz zrealizowanie zaleceń po przeglądach wiązałyby się z dużymi nakładami finansowymi, natomiast po ostatnim treningu 1 sierpnia 2022 r. mieszkańcy nie zgłaszali gorszej słyszalności syren.

(akta kontroli str. 570, 574-575, 726, 783, 803)

5. Wbrew obowiązкови zawartemu w § 4 Zarządzeń Szefa Obrony Cywilnej Województwa - Wojewody Łódzkiego: nr 84/2020 z dnia 19 czerwca 2020 r.; nr 164/2021 z dnia 6 lipca 2021 r.; nr 277/2021 z dnia 12 listopada 2021 r.; nr 77/2022 z dnia 8 kwietnia 2022 r. i nr 131/2022 z dnia 18 lipca 2022 r. w trakcie emisji dźwięku na terenie Miasta nie dokumentowano przeprowadzenia testu słyszalności syren, polegającego na sprawdzeniu zasięgu odbioru sygnałów. Urząd nie dysponował dokumentami potwierdzającymi przeprowadzenie testu słyszalności syren, a mimo to każdego roku przekazywał do SOCP informacje o objęciu 100% ludności systemem alarmowania.

Prezydent wyjaśnił, że przy działających syrenach całość ludności miasta objęta jest systemem alarmowania natomiast dane na temat słyszalności uzyskuje się indywidualnie od mieszkańców i instytucji oraz z wizualizacji sprawności systemu w centrali sterowania.

(akta kontroli str. 570, 574-575, 726, 783, 803)

6. Nie zapewniono pełnego wyposażenia dwóm formacjom obrony cywilnej zgodnie z *normatywami w zakresie zaopatrywania organów i formacji obrony cywilnej w sprzęt, środki techniczne i umundurowanie niezbędne do wykonywania zadań obrony cywilnej oraz ich ramowych struktur organizacyjnych i podstawowych zadań*. Ponadto w tabeli należności sprzętu dla Drużyny Wykrywania i Alarmowania, stanowiącej załącznik do Zarządzenia nr 131/2011 Szefa Obrony Cywilnej – Prezydenta Miasta Sieradza z dnia 9 sierpnia 2011 r. w sprawie

powołania Drużyny Wykrywania i Alarmowania (DWA) wpisano, że drużyna jest tylko częściowo wyposażona w sprzęt z powodu wycofania części wyposażenia z użytkowania, częściowego wybrakowania zużytego lub przeterminowanego sprzętu i braku środków finansowych na zakup nowego wyposażenia. Brak było m.in.: maski p/gaz. z komorą foniczną; odzieży ochronnej lekkiej; indywidualnego pakietu p/chemicznego; indywidualnego pakietu do likwidacji skażeń; dozymetru indywidualnego; indywidualnego pakietu medycznego; przyrządu rozpoznania chemicznego; radiometru; noszy; odbiornika; sprzętu RTV; zestawu METEO; szablonów i przyborów kreślarskich; kalkulatora; zegara; rzutki ratowniczej na pasie, sprzętu ABC (płetw, półmasksi nurkowej, fajki do oddychania); kasku ochronnego z możliwością zamocowania oświetlenia z przeznaczeniem do ratownictwa wodnego; noża ratowniczego zawieszanego; gwizdka zawieszanego; zestawu do działań ratowniczych na lodzie (np. łódź Jacek 2, deska lodowa, sanie lodowe, tratwa pneumatyczna - wraz z wyposażeniem); wyposażenia do zabezpieczenia ludności w wodę; autocysterny lub kontenera ze zbiornikiem na wodę – 9000 l.; stacji uzdatniania wody; pontonu z silnikiem zaburtowym; poduszki.

Wyjaśniając przyczyny braków w wyposażeniu działających na terenie miasta FOC, Prezydent wskazał brak środków finansowych.

(akta kontroli str. 571, 728)

7. W rocznych planach działania w zakresie obrony cywilnej na lata 2020, 2021 i 2022 nie ujęto zadań dotyczących finansowania i kontroli, w ramach sprawowanego nadzoru, o których mowa w Wytycznych SOCK z dnia 27 września 2019 r. w sprawie opracowywania rocznych i wieloletnich planów działania w zakresie obrony cywilnej.

Ponadto w Rocznych planach działania w zakresie OC, nie uwzględniono przedsięwzięć i zadań dotyczących przygotowania: zapasowych źródeł energii elektrycznej; ośrodków wykrywania i analizy skażeń, systemów teleinformatycznych; doraźnych miejsc przebywania poszkodowanej ludności; zaopatrzenia dla poszkodowanej ludności; pomocy medycznej i psychologicznej dla poszkodowanej ludności; źródeł energii elektrycznej oraz wody pitnej w miejscach przebywania poszkodowanej ludności; dostaw energii oraz wody pitnej dla wyznaczonych przedsiębiorców; ochrony płodów rolnych i zwierząt gospodarskich oraz produktów żywnościowych i pasz, a także ujęć i urządzeń wodnych, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 1 tiret 1, 3-4 oraz pkt 3 tiret 4-9 ww. wytycznych do planów działań. Nie zrealizowano także części zadań wpisanych do przedmiotowych Planów, tj.:

- przeglądu, oceny przydatności i możliwości efektywnego wykorzystania formacji OC w określonych zagrożeniach. Standaryzacji poziomu wykształcenia specjalistycznego formacji;
- koordynowania organizacji ćwiczeń i treningów dla podległych struktur obrony cywilnej zgodnie z Wytycznymi Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 23 listopada 2012 r. w sprawie organizowania ćwiczeń obrony cywilnej;
- prowadzenia stałego monitoringu możliwości wystąpienia zagrożeń;
- opracowywania treści artykułów prasowych, ulotek, komunikatów na temat OC i zachowania się w sytuacjach kryzysowych.

W wyjaśnieniach Prezydent jako przyczynę niezrealizowania zadań wskazał, że w Planach wskazywane są zadania możliwe do zrealizowania przy wykorzystaniu dostępnych środków.

(akta kontroli str. 945, 947-948)

8. Ewidencja budowli ochronnych i ukryć do doraźnego przygotowania nie była udostępniana w formie tabelarycznej na stronie BIP w zakresie obejmującym dane adresowe, przeznaczenie, typ budowli ochronnej i pojemność, co było niezgodne z § 27 wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 4 grudnia 2018 r. w sprawie zasad postępowania z zasobami budownictwa ochronnego.

Jak wyjaśnił Prezydent ewidencja budowli ochronnych i ukryć jest przygotowana w formie elektronicznej i gotowa do zamieszczenia zarówno na stronie jak i do przekazania do mediów w przypadku podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa.

(akta kontroli str. 567-569, 575, 728, 823-896, 897-903, 904-929)

IV. Uwagi i wnioski

NIK odstępuje od formułowania uwag i wniosków pokontrolnych w odniesieniu do stwierdzonych nieprawidłowości z uwagi na usunięcie z polskiego porządku prawnego instytucji Obrony Cywilnej, będące wynikiem derogacji ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP i wydanych w oparciu o nią przepisów wykonawczych i wytycznych SOCK.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Łódź, 23 grudnia 2022 r.

Kontroler
Magdalena Łysek
Specjalista kontroli państwowej

Magdalena Łysek
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektor
Radca Prezesa
Piotr Walczak

Piotr Walczak
podpis